

Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Kaygı Durumunun Uzmanlık Alanı Üzerine Etkisi

Geliş Tarihi: 21.07.2023

Kabul Tarihi:06.11.2023

Ahmet DUMANLI¹

Suphi AYDIN¹

Adem GENCER¹

Müjgan ERCAN KARADAĞ²

Muhammet Ömür OKÇU³

İrem ÖZTÜRK³

Melike Şevval ÇELİK³

Nur YANIK³

Behice İHTİYAR³

ÖZ

Amaç: Kaygı kişinin korku verici veya tehdit edici bir duruma karşı vermiş olduğu ruhsal ve bedensel bir tepkidir. Tıp öğrencileri öğrenim hayatları boyunca çeşitli aşamalarda kaygı yaratan çok sayıda durumla baş etmek zorunda kalmaktadırlar. 2000'li yıllara kadar Tıpta Uzmanlık Sınavında (TUS) başarılı olanların çoğu cerrahi branşları tercih etmekteyken, günümüzde ise cerrahi branşlar yerine cerrahi dış alanlara yönelmektedirler.

Bu çalışmadaki amacımız tıp fakültesi öğrencilerinin kaygı durumunun uzmanlık alanı seçimine etkisi olup olmadığını saptamaktır.

- 1 Department of Chest Surgery, Afyonkarahisar Health Sciences University Faculty of Medicine, 03200, Afyonkarahisar, Turkey, e-mail: ahmet_dumanli@hotmail.com. Orcid: 0000-0002-5768-7830
- 1 Department of Chest Surgery, Afyonkarahisar Health Sciences University Faculty of Medicine, 03200, Afyonkarahisar, Turkey, e-mail: dr_suphi@hotmail.com. Orcid: 0000 0003 2102 0484
- 1 Department of Chest Surgery, Afyonkarahisar Health Sciences University Faculty of Medicine, 03200, Afyonkarahisar, Turkey, e-mail: dr.ademgencer@gmail.com. Orcid: 0000-0003-1305-6524
- 2 Afyonkarahisar University of Health Sciences, Faculty of Medicine, Department of Medical Biochemistry, Afyonkarahisar, Turkey, e-mail: mujganercan@hotmail.com. Orcid: 0000-0002-9291-4197
- 3 Student, Department of Chest Surgery, Afyonkarahisar Health Sciences University Faculty of Medicine, 03200, Afyonkarahisar, Turkey

Materyal ve Metod: Çalışmamızda Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi (AFSÜ) Tıp Fakültesinde öğrenim gören 1034 öğrencinin 396'sı (%38,3) çalışmaya alınmıştır. Çalışmaya alınan katılımcılara sosyo-demografik özellikleri, TUS bölüm tercihleri, okul başarı durumları, kronik/psikiyatrik hastalıkları ve kaygı düzeylerini (STAI-T ve STAI-S testleri) içeren bir anket, dijital ortamda uygulanmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan toplam 396 katılımcının % 62,1'i (n=246) kadın, %37,9'u (n=150) erkekti. Katılımcıların büyük çoğunluğu (% 50,8) iki kardeş idi. Katılımcıların %88,9'unda kronik veya psikiyatrik bir hastalık yoktu (n=352). Tüm katılımcıların annesi hayattayken, %97,7'sinin (n=387) babası hayatta ve %96,7'sinin anne ve babası birlikteydi (n=383). Katılımcıların büyük çoğunluğunun not ortalaması 60-80 arasındadır (% 72,0; n=285). Katılımcıların yaptığı aylık kişisel harcamalara bakıldığında 82'si (% 20,7) 0-400 TL, 188'i (% 47,5) 400-800 TL, 126'sı (% 31,8) 800 TL ve üzeri harcama yapmaktaydı. Katılımcıların bölüm tercihleri incelendiğinde 162'si (% 40,92) cerrahi bölümleri, 174'ü (% 43,93) dahili bölümleri, 4'ü (% 1,01) temel tıp bölümlerini tercih etmek isterken, 56'sı (% 14,14) kararsız olduğunu belirtmiştir. Kaygı durumları incelendiğinde STAI-T testinde cerrahi bölümleri tercih edenlerin (ort: 38,84), STAI-S testinde temel tıp bölümlerini tercih edenlerin (ort: 47,50) skorları yüksek bulunmuştur.

Sonuç: Çalışmaya katılan öğrencilerin seçmeyi düşündükleri bölümler ile kaygı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmamasına rağmen elde ettiğimiz sonuçlarda cerrahi bölüm tercih etmek isteyenlerin durumluluk-kaygı ölçeği skorları, temel tıp bölümlerini tercih etmek isteyenlerin ise süreklilik-kaygı ölçeği skorları daha yüksek bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Tıp, Öğrenci, Bölüm Seçme

The Effect of Anxiety State of Medical Faculty Students on Their Field of Specialization

ABSTRACT

Objective: Anxiety is a mental and physical reaction to a frightening or threatening situation. Medical students have to cope with many situations that cause anxiety at various stages throughout their education life. Until the 2000s, most of those who were successful in the Medical Specialization Examination (TUS) preferred surgical branches, but today they tend to non-surgical fields instead of surgical branches.

Our aim in this study is to determine whether the anxiety of medical school students has an effect on the choice of specialty.

Material and Methods: In our study, 396 (38.3%) of 1034 students studying at Afyonkarahisar Health Sciences University (AFSU) Faculty of Medicine were included in the study. A questionnaire including socio-demographic characteristics, TUS department preferences, school success, chronic/psychiatric diseases and anxiety levels (STAI-T and STAI-S tests) was administered to the participants in the study in a digital environment.

Results: Of the 396 participants in the study, 62.1% (n=246) were female and 37.9% (n=150) were male. Majority of the participants (50.8%) were two siblings. There was no chronic or psychiatric disease in 88.9% of the participants (n=352). While the mother of all participants was alive, 97.7% (n=387) had their father alive, and 96.7% had their mother and father together (n=383). The GPA of the majority of the participants is between 60-80 (72.0%; n=285). Considering the monthly personal expenditures of the participants, 82 (20.7%) spent 0-400 TL, 188 (47.5%) 400-800 TL, 126 (31.8%) 800 TL or more. When the department preferences of the participants were examined, 162 (40.92%) wanted to choose surgery departments, 174 (43.93%) internal departments, 4 (1.01%) basic medicine departments, while 56 (14.14%) stated that they were undecided. When their anxiety levels were examined, the scores of those who preferred surgery departments in the STAI-T test (mean: 38.84) and those

who preferred basic medicine departments in the STAI-S test (mean: 47.50) were found to be high.

Conclusion: Although there was no statistically significant difference between the departments they thought to choose and their anxiety levels, the state-anxiety scale scores of those who wanted to choose surgery department and the trait-anxiety scale scores of those who wanted to choose basic medicine departments were found to be higher.

Keywords: Medicine, Student, Choosing a Department

1. GİRİŞ

Kaygı kişinin korku verici veya tehdit edici bir duruma karşı vermiş olduğu ruhsal ve bedensel bir tepkidir (Ögel, K). Tıp öğrencileri öğrenim hayatları boyunca çeşitli aşamalarda kaygı yaratan çok sayıda durumla baş etmek zorunda kalmaktadırlar. Bu çalışmada Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi (AFSÜ) Tıp Fakültesi öğrencilerinin kaygı durumunun uzmanlık alanı seçimine etkisi olup olmadığının araştırılması amaçlanmıştır.

Tıp eğitimi alan öğrencilerin yaşadıkları zorlukların başında uzun çalışma saatleri, evden uzak kalma, barınma ihtiyacı gibi sorunlar gelmektedir. Bu maddi sorunların dışında akran desteği eksikliği, rekabet ortamı, sert, otoriter teşvik edici olmayan öğretim üyeleri, eğlence faaliyetlerinin eksikliği, gelecek ile ilgili belirsizlik algısı, acil durumlarda hızlı karar alma gerekliliği, hasta ve ölüm ile karşılaşma, kabiliyet ve beklenti arasındaki uyumsuzluk stres nedenleri arasındadır.

Tıp fakültesi öğrencilerinin büyük çoğunluğu uzmanlık eğitimi yapmak istemesine karşın, Tıpta Uzmanlık Sınavı'nı (TUS) kazanamayan pratisyen hekim sayısının ve Tıp Fakültesi kontenjanlarının artması nedeniyle her 10 hekimden ancak birisi uzmanlık eğitimi alabilmektedir. Uzmanlık sınavında başarısız olmak, uzmanlık sınavına yetersiz hazırlanmak, gelişmemiş ya da gelişmekte olan bölgelerde pratisyen hekim olarak çalışmak, uzman olarak çalışmamak özellikle ekonomik ve toplumsal statü açısından hekimlik mesleğinden beklentilerle yüklenmiş tıp fakültesi öğrencileri ve genç hekimler için ciddi bir sorundur (Mayda, A. ve vd. 2014).

Zorlu koşulların yanı sıra, sağlıkta şiddet, hekimlere karşı açılan ceza ve tazminat davaları, yoğun nöbetler, uzun çalışma saatlerine rağmen ücretlerin tatmin edici olmaması gibi birçok neden hekimleri cerrahiden uzaklaştırmaktadır. 1990'ların sonuna kadar TUS sınavında en başarılı doktorlar cerrahi branşları tercih ediyordu. Hekimler artık hasta ve hasta yakınlarıyla doğrudan yada dolaylı olarak daha az temas edecekleri diğer uzmanlıkları cazip bulmaktadır. Birçok hekim, göğüs cerrahisi, çocuk cerrahisi, kadın hastalıkları ve doğum, beyin ve sinir cerrahisi, kalp ve damar hastalıkları cerrahi branşlarının yerine cildiye, radyoloji, göz hastalıkları, radyasyon onkolojisi, fiziksel tıp ve rehabilitasyon, nükleer tıp gibi uzmanlıkları tercih etmektedir (www.hurriyet.com.tr/gundem/cerrahi-tehlike).

2. MATERYAL VE METOD

Bu çalışma etik kurallara uyularak yapılmıştır.

Bu çalışmanın ana kütesini AFSÜ Tıp Fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılında öğrenim görmekte olan 1034 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Çalışma için anket uygulanmıştır. Bu amaçla 1034 öğrenciye ulaşılmaya çalışılmış ancak 396 öğrenciden değerlendirilebilir anket alınmıştır. Dolayısıyla anketin geri dönüş oranı %38.29 olarak sağlanmıştır.

Verilerin toplanması amacıyla 1964 yılında Spielberger ve Gorsuch tarafından bireylerdeki sürekli ve durumluluk kaygı düzeylerinin ölçülmesi amacıyla geliştirilen ve toplam 40 sorudan oluşan Durumluluk-Sürekli Kaygı Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, Öner ve LeCompte (1985) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Her iki ölçekten elde edilen toplam puan 20-80 arasında olmaktadır. Yüksek puan yüksek kaygı düzeyini ifade etmektedir. Hazırlanan anket formunun ilk bölümünde ise katılımcının sosyo-demografik özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır (Aydın, A ve Tiryaki, S. 2017).

Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu tarafından 2019/2 tarih ve sayı ile etik onay alınmıştır.

3. BULGULAR

Afyon Sağlık Bilimleri Üniversitesi 2018-2019 öğretim yılı 1. 2. 3. 4. 5. ve 6. Sınıf öğrencisi olan 1034 öğrenciden 396'sı (%38,29) çalışmaya katılmıştır. Dönemlere göre katılımcı sayıları ve yüzdeleri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Dönemlere Göre Katılımcı Sayıları ve Yüzdeleri

Sınıf	1.	2.	3.	4.	5.	6.	Toplam
Katılımcı Sayısı	88	120	91	38	36	23	396
%	22.2	30.3	23.0	9.6	9.1	5.8	100.0

Araştırmaya katılan toplam 396 öğrenciden 246'sı (%62.12) kadın, 150'si (%37.88) erkektir. Öğrencilerin 30'u (%7.6) tek çocukken, 201'i (%50.8) iki kardeş, 119'u (%30.1) üç kardeş, 46'sı (%11.6) 4 kardeş ve üzeridir. Yaşadıkları yere göre öğrenci sayısı ve yüzdesi Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Yaşadıkları Yere Göre Öğrenci Sayısı ve Yüzdesi

Nerede Kalıyorsunuz	Öğrenci Sayısı	%
Aileyle Birlikte	47	11.88
Devlet Yurdu	106	26.76
Öğrenci Evi	123	31.06
Özel Yurt	120	30.30
Toplam	396	100.00

Kronik veya psikiyatrik bir hastalığınız var mı? Sorusuna katılımcıların 44'ü (%11.1) Evet yanıtını verirken, 352'si (%88.9) Hayır yanıtını vermiştir. Katılımcılarının hepsinin annesi hayattayken, 387'sinin (%97.7) babası hayattadır. 383 kişinin (%96.7) annesi ve babası birlikteyken, 13 kişinin (%3.3) anne ve babası ayrılmıştır. Annenin ve babaların eğitim düzeylerine ilişkin soruda 396 kişiden 131 (%33,1) kişinin annesi, 57 (%57.4) kişinin babası ilkokul mezunu; 78 (%19.7) kişinin annesi, 92 (%23.2) kişinin babası lise mezunu; 10 (%2.5) kişinin annesi, 2 (%0.5) kişinin babası okur yazar değil; 48 (%12.1) kişinin annesi, 31 (%7.8) kişinin babası ortaokul mezunu; 129 (%32.6) kişinin annesi ve 214 (%54.0) kişinin babası ise üniversite mezunu ve üzeridir. Öğrencilerin not ortalamasına ilişkin veriler ise Tablo 3'te belirtilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Not Ortalamasına İlişkin Veriler

Not ortalaması	0-60	60-80	80-100	Toplam
Öğrenci Sayısı	18	285	93	396
%	4.5	72.0	72.0	100.00

Aylık yaptığınız kişisel harcama ne kadardır, sorusuna öğrencilerin 82'si (%20.7) 0-400 TL, 188'i (%47.5) 400-800 TL, 126'sı (%31.8) 800 TL ve üzeri cevabını vermiştir. Katılımcıların 162'si (%40,92) cerrahi bölümleri, 174'ü (%43.93) dahili bölümleri, 4'ü (%1.01) Temel Tıp bilimlerini tercih etmek isterken, 56'sı (%14.14) kararsız olduğunu belirtmiştir.

Yapılan çalışmada tercih edilen tıpta branş dallarına göre STAI skorları arasındaki ilişki Tablo 4'te belirtilmiştir.

Tablo 4. Tıpta Branş Dallarına Göre STAI Skorları Arasındaki İlişki

Tıpta Branş Dallarını	STAI-1 (ilk)	STAI-2 (son)
Cerrahi Bölümler	38.84 (31 – 52)	44.54 (33 – 63)
Dahili Bölümler	38.11 (29 – 51)	45.78 (22 – 62)
Temel Tıp Bölümleri	38.75 (34 – 42)	47.50 (45 – 53)
Kararsız	38.27 (30 – 47)	47.02 (32 – 64)
Total	38.44 (29 – 52)	45.46 (22 – 64)

4. İSTATİSTİKSEL ANALİZ

Çalışmada elde edilen verilerin istatistiksel analizinde SPSS PASW 22.0 programı kullanıldı. Nicel veriler ortalama \pm standart sapma; nitel veriler yüzde (%) olarak verildi. Kategorik değişkenler arasındaki ilişkiler uygun ki-kare testi ile analiz edildi. Nicel değişkenler bakımından iki grup karşılaştırılırken Independent samples t test ya da Kruskal Wallis testi kullanıldı.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Afyon Sağlık Bilimleri Üniversitesi Tıp Fakültesi 1, 2, 3, 4, 5 ve 6. sınıf öğrencilerinin Durumluluk-Süreklilik kaygı düzeyinin uzmanlık alanı seçmede ilişkisini ve bunları etkileyen etmenleri saptamak amacıyla yapılan bu çalışmada öğrencilerin durumluluk kaygı düzeyinin orta süreklilik kaygı düzeyinin yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Tıp Fakültesi öğrencilerinde benzer yöntem kullanılarak yapılan hem yurt dışı hem de yurt içi birçok araştırmada çalışmamıza benzer şekilde tıp öğrencilerinde kaygı düzeylerinin orta-yüksek olduğu bulunmuştur (Yeniçeri, N., vd. 2007, Canbaz, S., vd. 2007, Supe, A.N. 1998).

Çalışmamızda ayrıca kadınların kaygılarının erkeklerden daha fazla olduğu bulunmuştur. Benzer şekilde önceki çalışmalarda da kız öğrencilerin daha

fazla kaygı taşıdığı bulunmuştur (Ergin, A., vd. 2016, Zuardi, A.W. 2008). Tıp Fakültesinde okuyan kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla kaygılı olduğu yapılan çalışmalarda gösterilmiştir (Ergin, A. vd. 2016, Alvi, T., vd. 2010, Jadoon, N. A., 2010). Bunun nedeni kadınların stres karşısında daha çok kaygı şeklinde reaksiyon kaygı şeklinde reaksiyon gösterme eğilimleri olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir (Ergin, A., vd. 2016, Baltaş, A.,1998).

Çalışmamızda öğrencilerin ortalama STAI-I değeri 38.44 (± 4.59) ve STAI-2 değeri 45.46 (± 6.29) olduğu görülmektedir. Benzer şekilde yapılan önceki çalışmalarda ise STAI-1 değeri 44.4 (± 8.1) ve STAI-2 değeri 43.9 (± 6.4) bulunmuştur (Arefi, S. 2017).

Yaptığımız çalışmanın kesitsel olması nedeniyle istatistiksel olarak anlamlı sonuçlara ulaşmamız zorlaşmıştır. Daha geniş örnekleme çalışması yapılması; çalışmanın genellenebilirliği ve sınırlılıkların aşılması açısından daha faydalı olacaktır.

Çalışmaya katılan öğrencilerin seçmeyi düşündükleri bölümler ile kaygı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamasına rağmen (STAI-1 $p=0.529$, STAI-2 $p=0.068$) elde ettiğimiz sonuçlarda durumluluk-kaygı ölçeğine göre cerrahi bölüm tercih etmek isteyenlerin, süreklilik-kaygı ölçeğine göre ise Temel tıp bölümlerini tercih etmek isteyenlerin kaygı puanı daha yüksek bulunmuştur.

Tıp fakültelerinde öğrencilere psikolojik danışma ve rehberlik için destek sunacak birimlerin kurulması faydalı olabilir.

Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu tarafından 2019/2 tarih ve sayı ile etik onay alınmıştır.

KAYNAKLAR

- Aktekin, M., Karaman, T., Şenol, Y. Y., Erdem, Ş., Erengin, H., Akaydın, M. (2001). Anxiety depression and stressful life events among medical students: A prospective study in Antalya, Turkey. *Med Edu*, 35, 12-7.
- Alvi, T., Assad, F., Ramzan, M., Khan, F. A. (2010). Depression, anxiety and their associated factors among medical students. *J Coll Physicians Surg Pak*, 20, 122-6.
- Arefi, S., Aktuğ, K. (2017). Gazi üniversitesi tıp fakültesi öğrencilerinin durumluk-sürekli kaygı durumlarının değerlendirilmesi. Erişim adresi: <http://kongre.teged.org/UTES2017/abstract/gazi-universitesi-tip-fakultesi-ogrencilerinin-durumluk-surekli-kaygi-durumlarinin-degerlendirilmesi>. Erişim tarihi: 13 Temmuz 2023
- Aydın, A., Tiryaki, S. (2017). Üniversite öğrencilerinin kaygı düzeylerini etkileyen faktörleri belirlemeye yönelik bir çalışma (KTÜ örneği). *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 17(4), 715-722.
- Baltaş, A., Baltaş, Z. (1998). Stres ve başa çıkma yolları. 18. Baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Canbaz, S., Sünter, A. T., Aker, S., Peşken, Y. (2007). Tıp fakültesi son sınıf öğrencilerinin kaygı düzeyi ve etkileyen faktörler. *Genel Tıp Dergisi*, 17, 15-9.
- Cerrahi tehlike. Erişim adresi: <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/cerrahi-tehlike-41119546>. Erişim tarihi: 13 Temmuz 2023
- Dyrbye, L. N., Thomas, M. R., Shanafelt, T. D. (2006). Systematic review of depression, anxiety and other indicators of psychological distress among U.S. and Canadian medical students. *Academic Medicine: J Assoc Am Med Coll*, 81, 354-73.
- Eller, T., Aluoja, A., Vasar, V., Veldi, M. (2006). Symptoms of anxiety and depression in Estonian medical students with sleep problems. *Depress Anxiety*, 23, 250-6.
- Ergin, A., Uzun, S. U., Topaloğlu, S. (2016). Pamukkale üniversitesi tıp fakültesi 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin sürekli kaygı ve mesleki kaygı düzeyleri ve bunları etkileyen etkenler. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Tıp Dergisi*, 3(3), 16-21.
- Hope, V., Henderson, M. (2014). Medical student depression, anxiety and distress outside North America: A systematic review. *Med Edu*, 48, 963-79.
- Jadoon, N. A., Yaqoob, R., Raza, A., Shehzad, M. A., Zeshan, S. C. (2010). Anxiety and depression among medical students: a cross-sectional study. *J Pak Med Assoc*, 60,699-702.

- Mayda, A., Yılmaz, M., Bolu, F., Deler, M. H., Demir, H., Doğru, M, ark. (2014). Bir tıp fakültesi 4, 5 ve 6. sınıf öğrencilerinde gelecek ile ilgili kaygı durumunun değerlendirilmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 4, 7-13.
- Moss, F., McManus, I. C. (1992). The anxieties of new clinical students. *Med Edu*, 26, 17-20.
- Ögel, K. Herkes için ruh sağlığı, anksiyete, kaygı ne demek ? Erişim tarihi: <http://www.ogelk.net/makale/131-herkes-icin-ruh-sagligi-anksiyete-anksiyete-kaygi-ne-demek.html> . Erişim adresi: 13 Temmuz 2023
- Supe, A. N. (1998). A study of stress in medical students at Seth G.S. *Medical College. J Postgrad Med*, 44,1-6.
- Wolf, T. M. (1994). Stress, coping and health: Enhancing well being during medical school. *Med Edu*, 28, 8-17.
- Yeniçeri, N., Mevsim, V., Özçakar, N., Özkan, S., Güldal, D., Başak, O. (2007). Tıp eğitimi son sınıf öğrencilerinin gelecek meslek yaşamları ile ilgili yaşadıkları anksiyete ile sürekli anksiyetelerinin karşılaştırılması. *Dokuz Eylül Üni Tıp Fak Dergisi*, 21, 19-24.
- Zuardi, A. W., Prota Fdel, G., Del-Ben, C. M. (2008). Reduction of the anxiety of medical students after curricular reform. *Revista Brasileira Psiquiatria*, 30, 136-8.